

Переваги органічного виробництва: з наукової точки зору

Михайло Капштик

ВГО "Асоціація агроекологів України"

Інститут агроекології УААН

М.Київ, вул. Метрологічна 12 к.101

03143

kapshtyk@gmail.com

+ 38 044 522 62 71

Органічні продукти харчування на окремих полицях у супермаркеті (Литва)

Органічне виробництво-що це таке?

Органічне виробництво – це цілісна система господарювання та виробництва харчових продуктів, яка поєднує в собі найкращі практики з огляду на збереження довкілля, рівень біологічного розмаїття, збереження природних ресурсів, застосування високих стандартів належного утримання (добробуту) тварин та метод виробництва, який відповідає певним вимогам до продуктів, виготовлених з використанням речовин та процесів природного походження.

Таким чином, метод органічного виробництва відіграє подвійну соціальну роль: з одного боку, забезпечує специфічний ринок, який відповідає потребам споживача у органічній продукції, а з іншого – забезпечує загальне благо, сприяючи захисту довкілля, належному утриманню тварин, а також розвитку сільської місцевості.

Які переваги органічного виробництва перед традиційним ?

- Коли мова йде про переваги органічного агровиробництва перед традиційним фахівці мають на увазі два аспекти – це перш за все переваги самих органічних продуктів харчування та переваги власне органічних методів господарювання.
- Органічне виробництво має цілу низку економічних, екологічних та соціальних переваг, а також цей метод завдяки виробництву та споживанню власне органічних харчових продуктів позитивно впливає на здоров'я населення.

Екологічні переваги органічного виробництва

полягають у тому що воно сприяє:

- збереженню природного середовища в процесі виробництва;
- збереженню та відновленню біорізноманіття в агроландшафтах;
- збереженню та відтворенню родючості ґрунтів;
- оберігає від забруднення природні води;
- зв'язок з виробником - місцевий чи регіональний, або навіть прямиий;

Економічні переваги органічного виробництва

полягають у тому, що за умови належного впровадження сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур та розведення худоби згідно із принципами та вимогами органічного виробництва, при подальшому розвитку внутрішнього ринку в Україні в середньостроковій перспективі *зростатиме прибутковість виробництва органічної продукції та її конкурентноздатність.*

**Різниця в ціні між органічними
і звичайними продуктами у Литві, %**

Продукт	Різниця ціни, %	Продукт	Різниця ціни, %
Картопля	105	Мед	14
Морква	101	Крупа(пш)	45
Буряк столовий	162	Горох зелений	17
Цибуля	101	Мука	13
Капуста	184	Крупа(гр)	31
Яблука	27	Крупа(пер)	29

Органічні продукти харчування у супермаркеті "Чумацький шлях" (м, Київ) продають за високими цінами

35
грн. \

9 35
грн. \

9 35
грн. \

9 35
грн. \

9062300102731
Сік Яблуновий з м'як'
HiPP 0.2л х6

9062300108078
Сік HiPP банановий 0

9062300105633
Сік Грушевий HiPP 0.2л

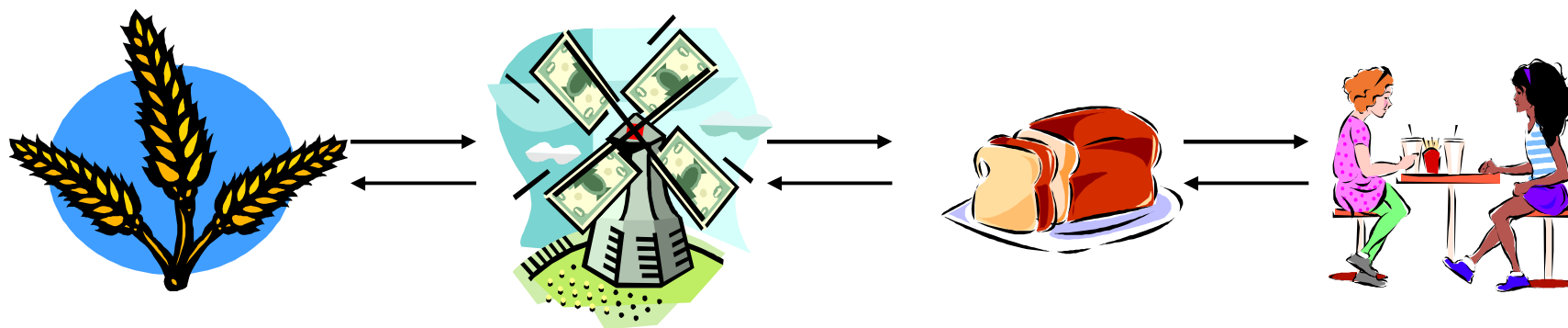
9062300105572
Напій Ябл
HiPP

9062300105572

Зростання економічної ефективності ОВ відбуватиметься шляхом:

- поступового зростання природної продуктивності агроценозів та ґрунтів в умовах органічного аграрного виробництва;
- суттєвого зниження виробничих витрат завдяки відмови від застосування дорогих хімікатів та зменшення енергоємності виробництва, зокрема зменшення витрат пального та мастильних матеріалів;
- підвищення самодостатності та скорочення залежності виробників від не вигідних умов зовнішнього фінансування - банківських кредитів тощо і виплат з них.

Сертифікація органічних продуктів

Сертифікація органічних продуктів є особливою – це оцінка відповідності процесу виробництва впродовж усього життєвого циклу продукції: починаючи від поля і закінчуючи столом споживача.

Це додаткова перевага для споживачів

Соціальні переваги органічного виробництва

- створення додаткових робочих місць у сільській місцевості
- нові перспективи для малих та середніх фермерських господарств,
- збільшення життєздатності сільських громад тощо.

Збільшення зайнятості населення

Органічне виробництво базується на малозатратних екстенсивних технологіях вирощування культур та розведення худоби, що потребує більших затрат праці, а значить збільшує потребу у робочій силі та через це збільшує зайнятість населення у сільській місцевості.

Соціальні переваги органічного господарювання полягають також

- У вимогах до операторів органічного ринку, які вимагають від них дотримуватись базових стандартів IFOAM, що відносяться до принципів соціальної справедливості:
- Слід дотримуватися всіх конвенцій Міжнародної організації праці стосовно прав і добробуту працівників та Конвенції ООН про права дітей.
- Усім працюючим та їхнім родинам слід забезпечити доступ до питної води, харчування, житла, освіти, транспортних засобів і послуг охорони здоров'я.
- Оператори мають задовольняти основні потреби працівників в соціальній безпеці, включаючи захист материнства, медичне страхування і пенсійне забезпечення.
- Усім зайнятим у виробництві слід забезпечити однакові можливості та належну зарплату при виконанні однакової роботи незалежно від кольору шкіри, віросповідання й статі.

Інші соціальні переваги ОВ

- При всіх виробничих і переробних операціях слід дотримуватися припустимих меж або норм щодо шуму, пилу, світла і впливу хімікатів, а працівникам слід надати відповідний захист.
- Оператори мають поважати права корінних народів і не повинні використовувати чи експлуатувати землі, якщо це призводить до розорення або доведення до злиднів місцевих мешканців/фермерів, позбавлення прав володіння землями; якщо мешканці/фермери на цих землях були колонізовані, вигнані, вислані чи вбиті, або якщо власність на ці землі чи право її використання оскаржується відповідно до законодавства чи місцевого звичаєвого права.
- Трудові угоди мають бути чесними, відкритими до обговорення та укладені з дотриманням доброї волі.
- Оператор повинен розробити корпоративну систему заходів щодо соціальної справедливості, якщо він наймає понад десять працівників або не діє в рамках обов'язкової державної системи соціальної безпеки.
- Якщо виробництво організоване з порушенням основних прав людини та з явними випадками соціальної несправедливості, то вироблена продукція не може декларуватися як органічна

Переваги органічних продуктів для споживачів

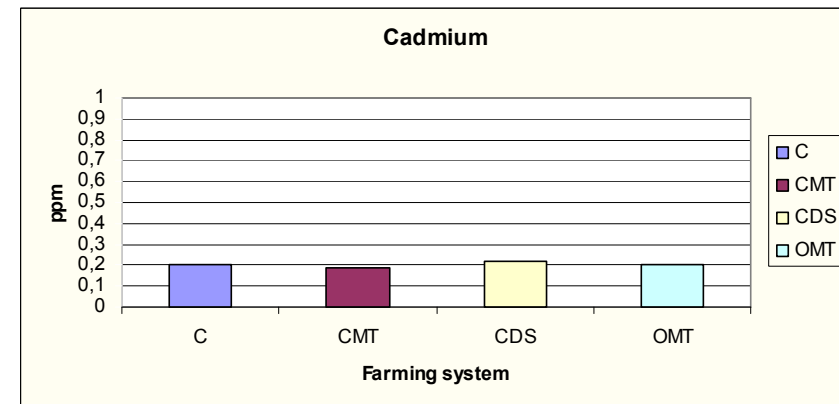
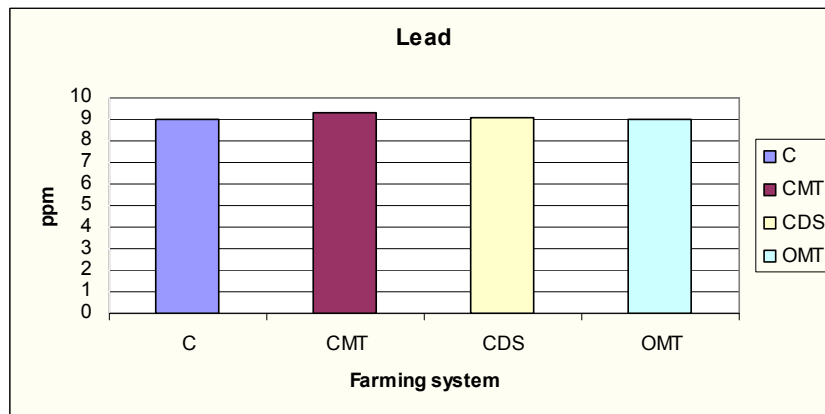
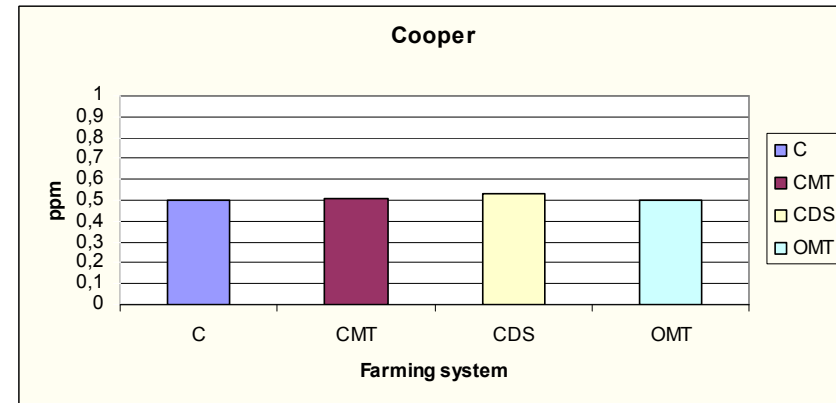
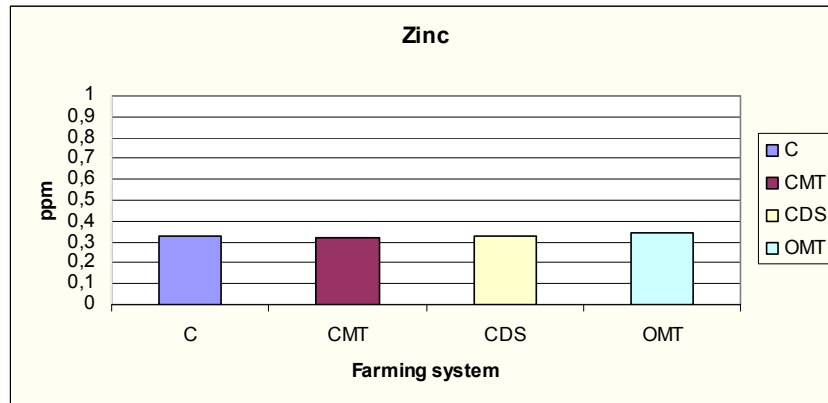
- корисні для здоров'я та є екологічно безпечні;
- мають кращу якість і вищі смакові якості;
- не містять у собі генетично модифікованих організмів;
- мають високу якість та свіжість;
- не містять токсичних та шкідливих речовин (важкі метали, пестициди, радіонукліди, нітрати, нітрити, грибкові токсини, тощо);
- не містять шкідливих залишків штучних стимуляторів росту, лікарських препаратів та антибіотиків;
- не містять хвороботворних мікроорганізмів та паразитів та алергенів;
- зберігають поживні речовини та натуральний склад при переробці, оскільки використовуються лише натуральні методи переробки, натуральні речовини та матеріали для пакування, не дозволяються синтетичні речовини (ароматизатори, консерванти, добавки тощо);

Позитивний вплив ОВ на склад та властивості ґрунту

Фізичні, хімічні та біологічні властивості ґрунту після завершення двох ротацій сівозміни в тривалому досліді Інституту біологічного землеробства, Тервіль, Швейцарія (P. Maoder, L. Pfiffner et. al., 1996)

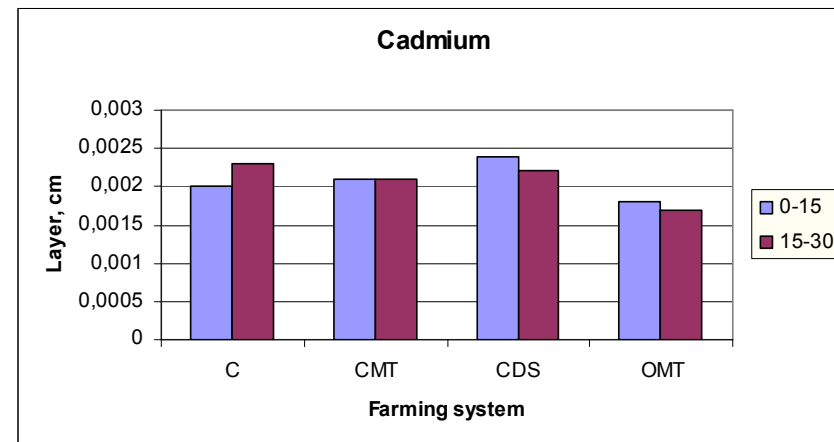
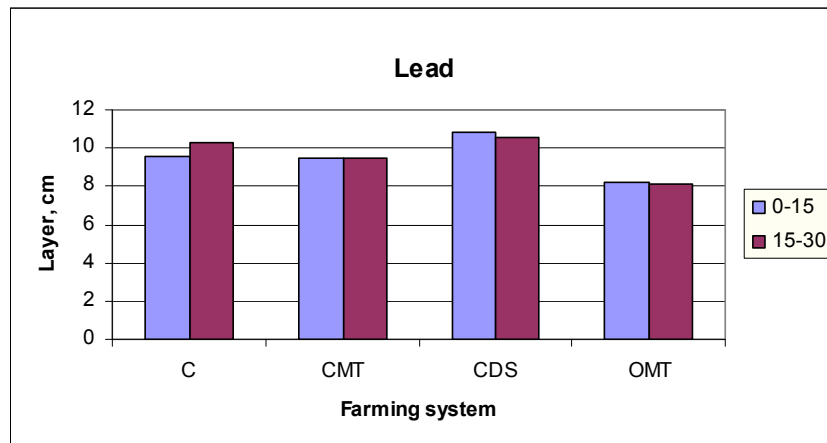
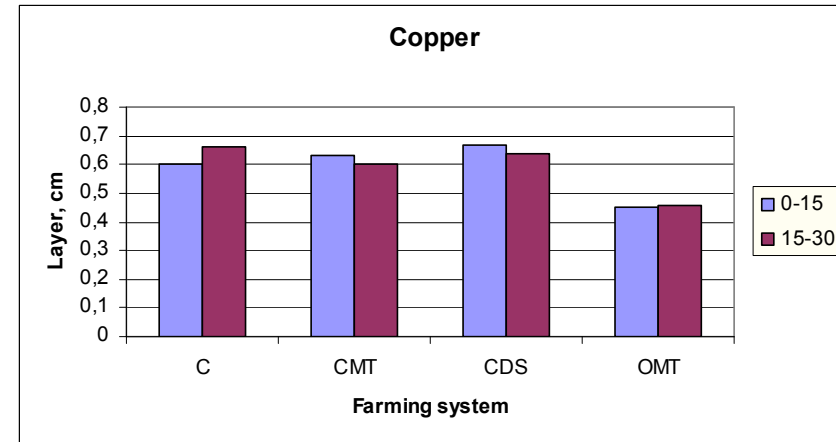
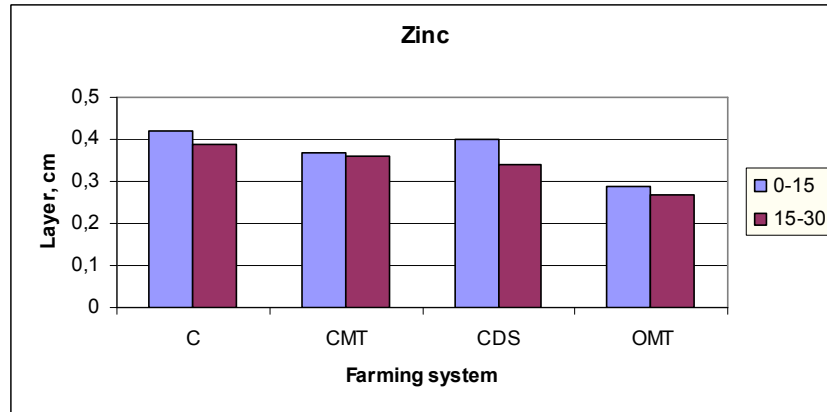
Властивості ґрунту	Система землеробства				
	Традиційна			Органічна	Біодинамічна
	Без доб-ри в	Міндобрива	Орга-нічні + міне-ральні		
1. Стабільність агре-гатів (мл/10 хв)	373	345	433	562	572
2. Щільність (г/см ³)	1,30	1,20	1,23	1,23	1,25
3. Органічна речовина (% Сорг.)	1,48	1,45	1,61	1,64	1,77
4. Загальний азот (%)	0,134	0,141	0,147	0,150	0,169
5. Рухомий фосфор (мг/100г)	2,6	5,5	8,8	5,8	7,7
6. Розчинний кальцій (HCl/H ₂ SO ₄ , мг/100г)	181	1,78	184	196	247
7. Біомаса мікробів (мг С/100г)	36,1	35,9	44,3	52,8	60,3
8. Відношення С мік-ро-бів: С орг.	2,4	2,5	2,7	3,2	3,4
9. Дихання ґрунту (мг CO ₂ за добу/100г)	25,8	27,3	29,5	30,2	32,4
10. Біомаса дощових черв'яків (г/м ²)	96	114	145	241	216
11. Активність ката--ла-зи (мг H ₂ O ₂ /г за 1 год.)	3,6	3,97	4,40	5,41	6,05

Вміст важких металів у 30-см шарі чорнозему звичайного перед закладенням польового дослідження, ppm

C – традиційна система; CMT – традиційна + мінімальний обробіток;
CDS – традиційна + прямий посів; OMT – органічна + мінімальний обробіток
ГДК (Zn – 23; Cu – 3; Cd – 0,7; Pb – 2)

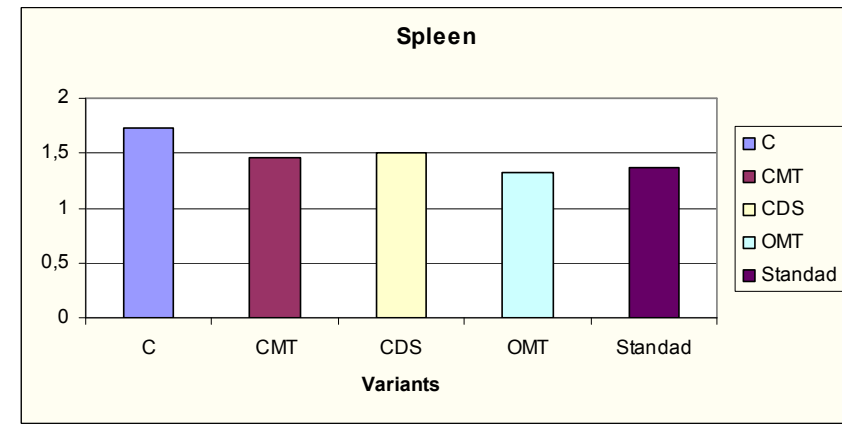
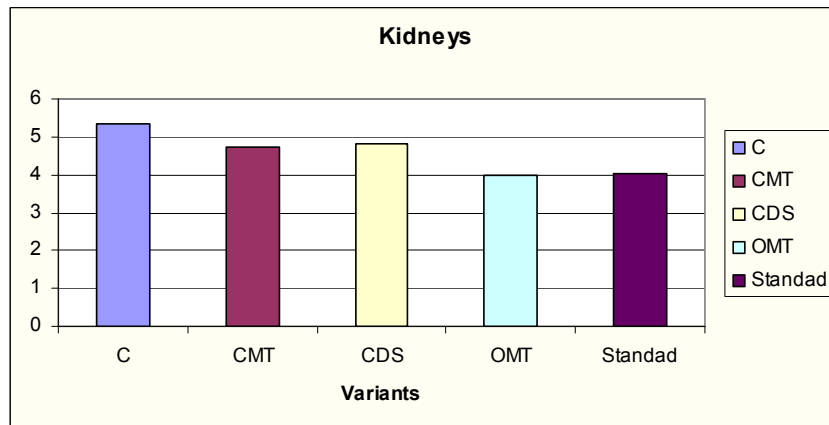
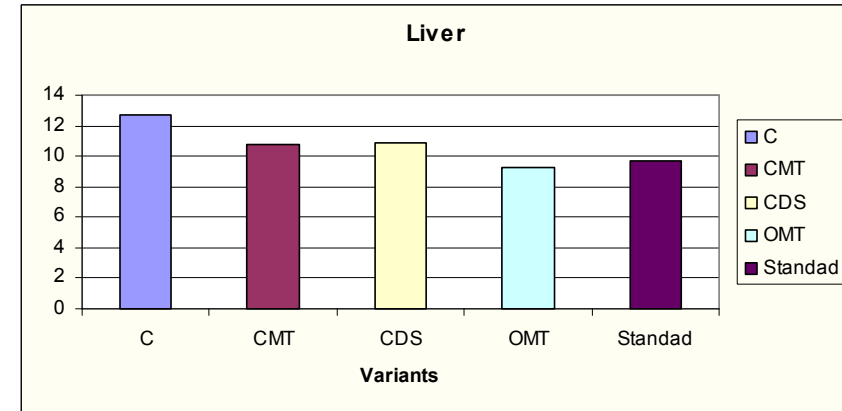
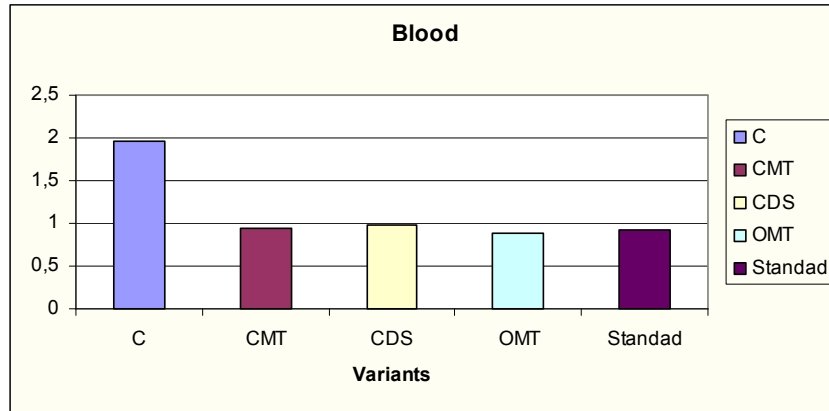
Вміст важких металів у 30-см шарі чорнозему звичайного після 3-х років польового дослідження, ppm

C – традиційна система землеробства
CMT – традиційна + мінімальний обробіток; **CDS** – традиційна + прямий посів
OMT – органічна + мінімальний обробіток

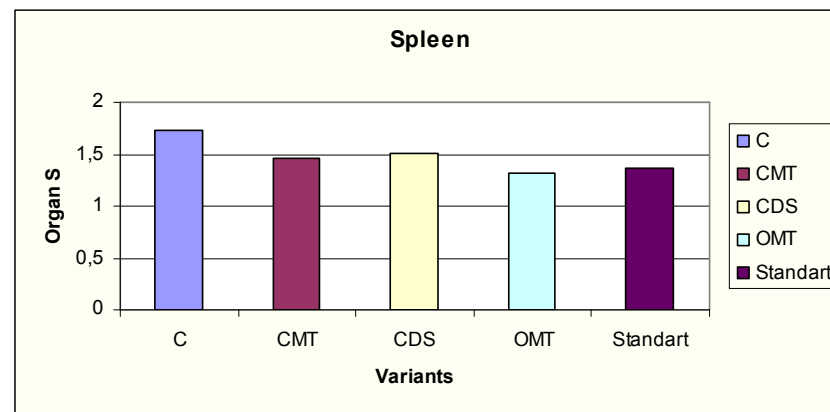
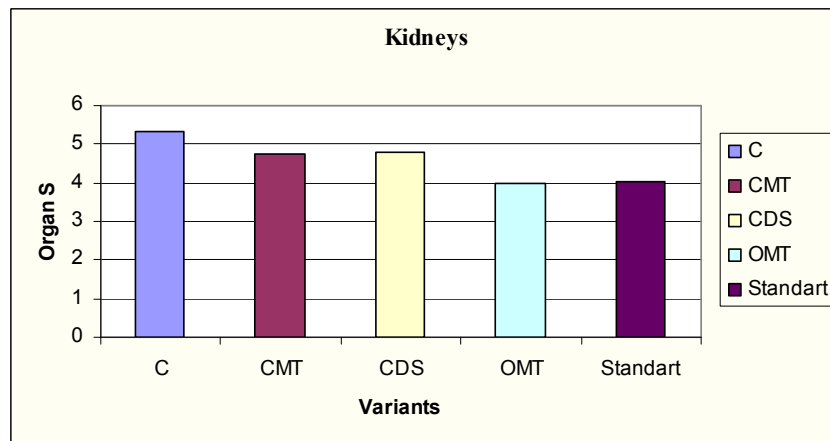
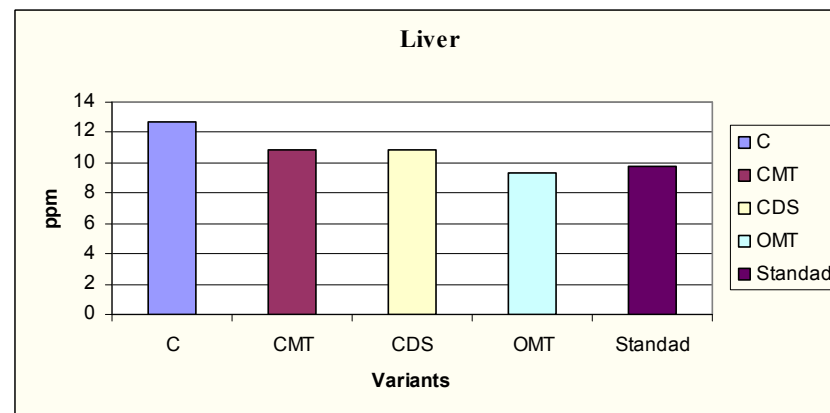
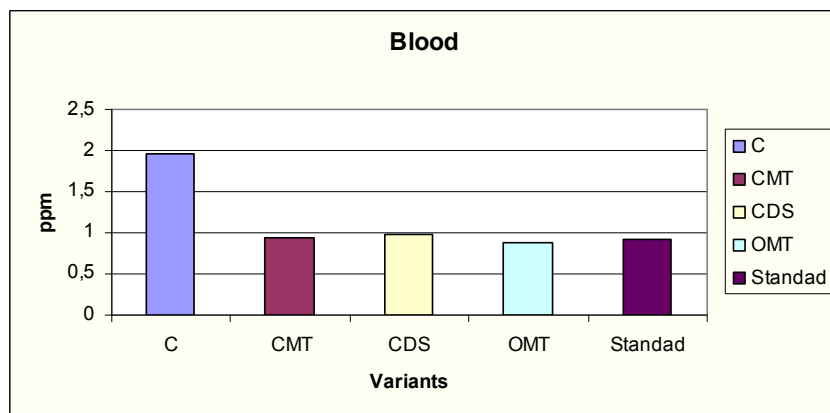
ГДК (Zn-23; Cu-3; Cd-0.7; Pb-2)

Вміст розчинної міді в різних органах білих пацюків після годівлі зерном ярого ячменю, ррт

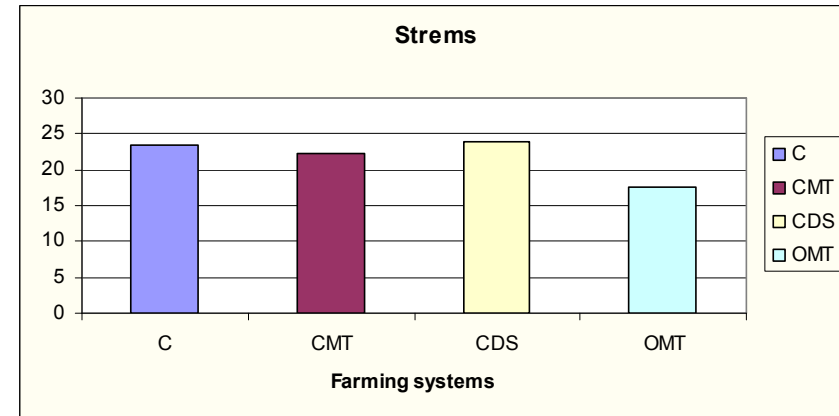
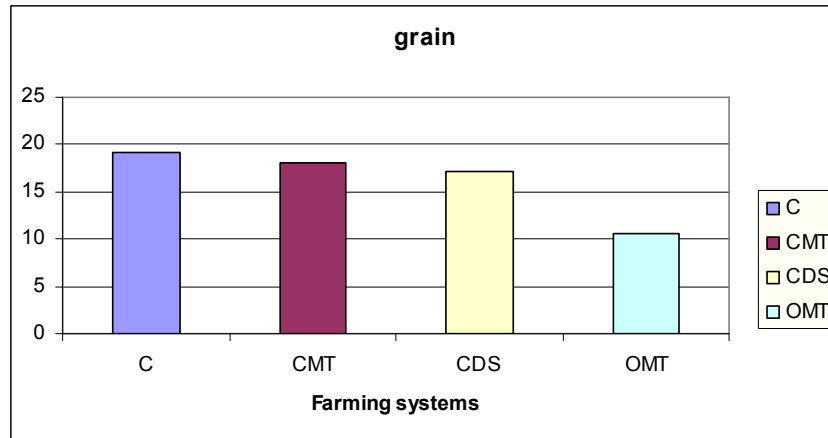
C – традиційна система
CMT – традиційна + мінімальний обробіток
CDS – традиційна + прямий посів
OMT – органічна + мінімальний обробіток

Вміст розчинного цинку в органах лабораторних пацюків після годівлі зерном ярого ячменю , ppm

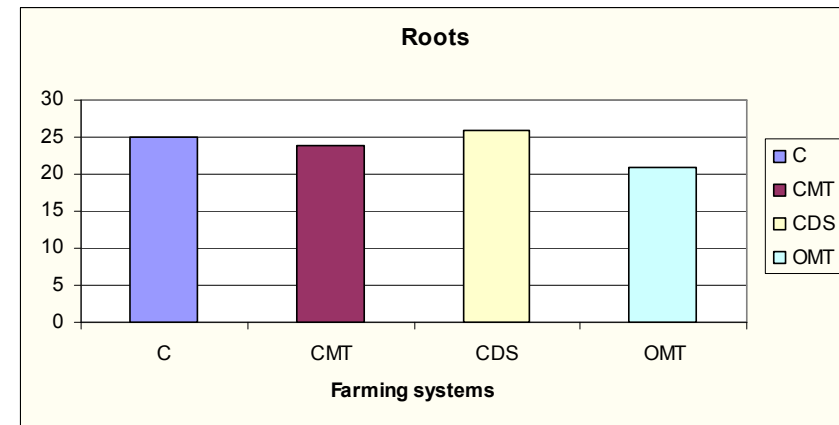

C – традиційна система
CMT – традиційна + мінімальний обробіток
CDS – традиційна + прямий посів
OMT – органічна + мінімальний обробіток

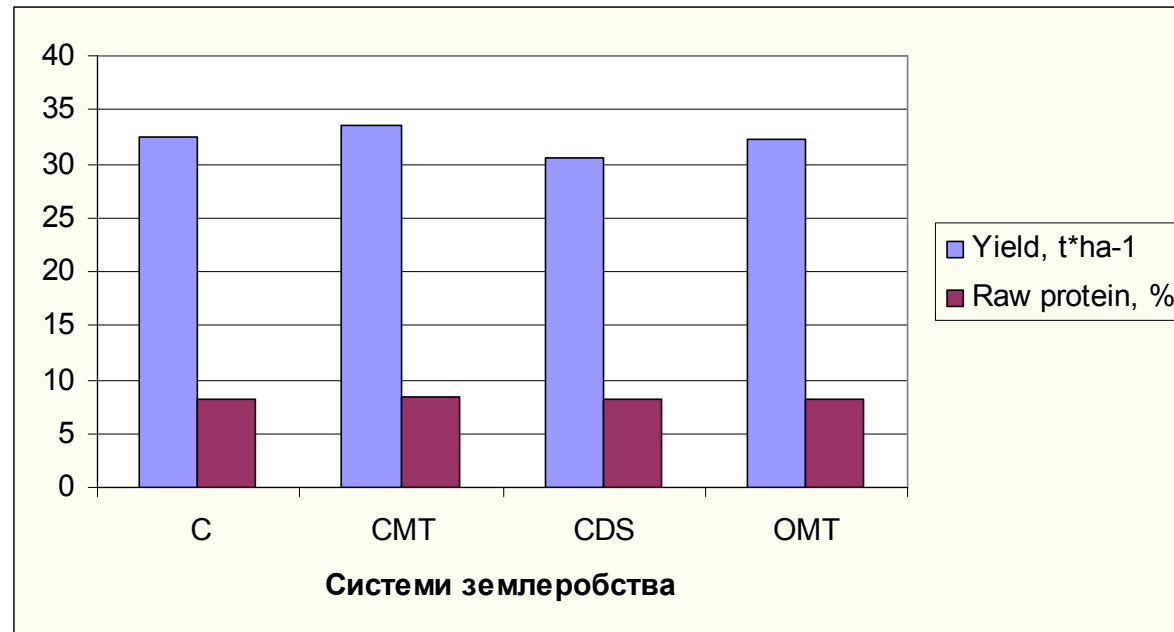
Вміст розчинних форм ВМ в органах ярого ячменю, ppm

C – традиційна система
CMT – традиційна + мінімальний обробіток
CDS – традиційна + прямий посів
OMT – органічна + мінімальний обробіток

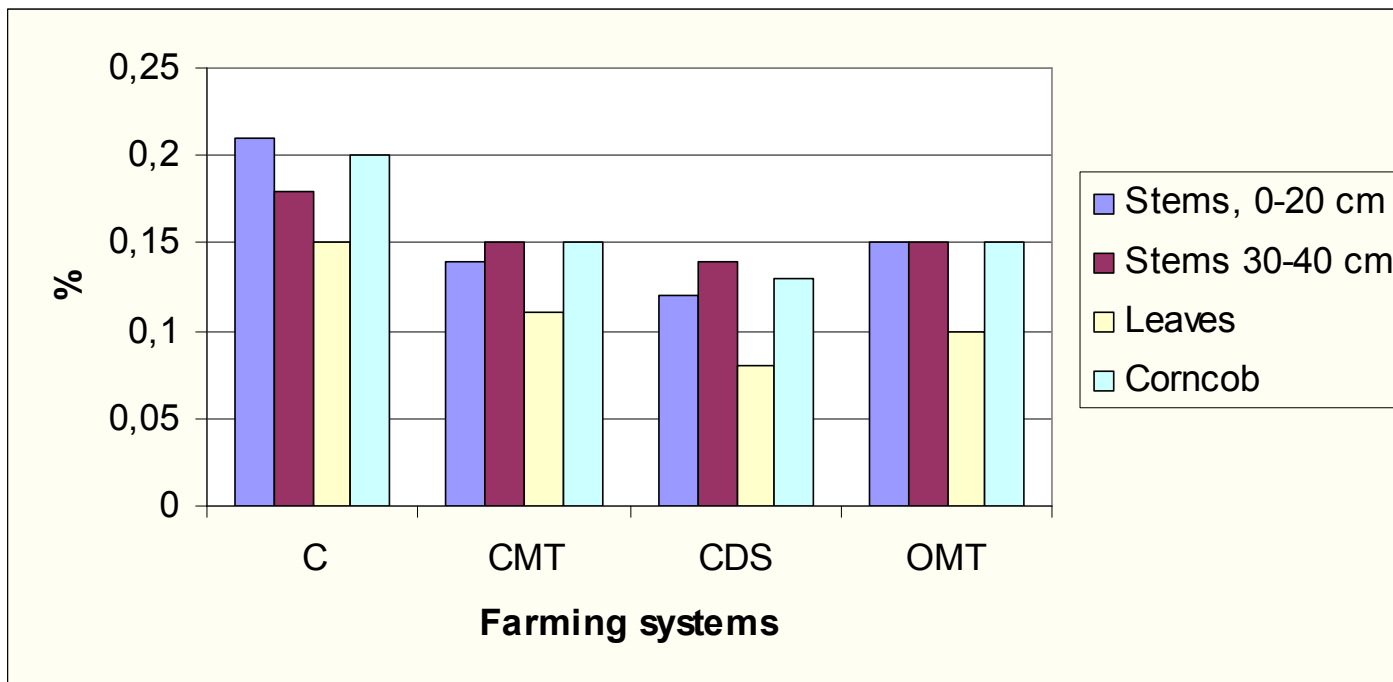

Урожайність кукурудзи на силос та вміст сирого протеїну

- C** – традиційна система землеробства
- CMT** – традиційна + мінімальний обробіток;
- CDS** – традиційна + прямий посів
- OMT** – органічна + мінімальний обробіток

Вміст нітратів у різних частинах кукурудзи в залежності від систем землеробства, % до сухої речовини

C – традиційна система землеробства
CMT – традиційна + мінімальний обробіток;
CDS – традиційна + прями́й посів
OMT – органічна + мінімальний обробіток

Проблеми та перспективи

Потенційний бум органічного с.-г. виробництва в Україні буде обов'язково потребувати сприятливої урядової політики та регулювання

Як і в інших європейських країнах, головним фактором сприяння масовій конверсії господарств, особливо малих та середніх, могли б бути урядові субсидії такі як програма субсидій для конверсії та сертифікації, а також агроекологічна програма

Успіх органічної індустрії залежить від:

- визнання продукції суспільством, тобто споживачами, їх довіри і попиту.
- отже, ще однією проблемою для України є розвиток як каналів збуту, так і інформованості громадськості про різні переваги органічної продукції особливо для здоров'я.

Інформованість споживачів та напрямки роботи з ними

- Як і в країнах Центральної та Східної Європи, особисте здоров'я та турбота про нього стає все більш важливим купівельним фактором українських споживачів.
- Подібним же чином, екологічна турбота все ще є менш важливою особливо через те, що українські споживачі не вбачають зв'язку між традиційним землеробством та забрудненням довкілля.
- Купівельна спроможність споживачів потроху зростає (хоча вони всі ще дуже обмежені) і попередні дослідження показують, що в Україні вже є прошарок споживачів готових заплатити більше за здорову їжу.
- Щоб досягти доброї обізнаності споживачів про орг. продукцію і створити попит на неї важливо вивчити успішний досвід провідних країн ЄС і проводити інтенсивну рекламну кампанію через ЗМІ, підкреслюючи переваги органічних продуктів для людського здоров'я, пов'язання їх з позитивними атрибутами, такими як “добробут”, “тривалість життя”, “традиційна кухня”, “народна культура”.

Розвиток внутрішнього ринку потребуватиме

- посилення національної системи органічних гарантій для захисту українських споживачів
- подолання нестачі довіри та створення цієї довіри
- система легальної стандартизації і сертифікації мусить бути націлена на встановлення міжнародної еквівалентності системи органічних гарантій України для поновлення експорту органічної продукції.

Дякую за увагу !

Михайло Капштик

ВГО "Асоціація агроекологів України"

Інститут агроекології УААН

М.Київ, вул. Метрологічна 12 к.101

03143

kapshtyk@gmail.com

+ 38 044 522 62 71

